בס"ד

טיפול בשגיאות כתיב

"פטנטים" וכללים לאיות נכון

<u>איך עובדים?</u>

בשני מסלולים מקבילים:

1.כתיבה שוטפת – תיקון שגיאות, להסביר לילדים שיש הסכמה בחברה איך כותבים מילים ואנחנו צריכים לכתוב על פי המוסכמות.

2. הכתבה שבועית, עוסקת ב"פטנטים" וכללים למניעת שגיאות כתיב.

"פטנטים" תופעות שאינן כלל לשוני, אך חוזרות על עצמן ומסייעות בזיכרון הכתיבה הנכונה.

כללים חוקים וכללי לשון הנשענים על ידע לשוני שנכלל בהישגים הנדרשים.

בתחילת השבוע מלמדים כלל, או פטנט, רושמים אותו בארגז הכלים לכתיבה, במהלך השבוע חוזרים עליו בהזדמנויות שונות, בסוף השבוע עורכים הכתבה על הכלל ורואים האם הופנם, אם לא ממשיכים לטפל בו בשבוע הבא, על פי הצורך.

<u>לדוגמה "פטנט"</u>

מילים רטובות בט

<u>לדוגמה כלל</u>

שורשים ומשפחות מילים.

: בתחילת השבוע, מלמדים שורש אחד ומדגימים את הכלל, במהלך השבוע כל פעם שמזדמן.

בסוף השבוע : בוחרים שורש אחר ועושים הכתבה. המורה בבדיקה שמה לב בעיקר לאותיות השורש.

"פטנטים" למניעת שגיאות כתיב

פטנטים של הקשר משמעות.	
פטנט	דוגמאות
מילים רטובות ב – ט עפ"י חווה צ'רנוב יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	רטוב, טיפה , לטפטף, מרטיב, שיטפון, שטפו, שט, טובע, טל, מטריה, אמבטיה, משוט, קיטור, ממטרה, מטר. וכמובן כל מילה מאותן משפחות מילים..
עת וזמן באות – ע. עפ"י חווה צ'רנוב יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	שבוע, עבר, עתיד, מועד, עת, רגע, ערב, עונה, לעד, לעולם, עיתון, עיתונאי, עתיק, עתה, עכשיו, עדיין, עידן, עיתוי ומילים נוספות מאותן משפחות.
זורע ונוטע באות – ע עפ"י חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	עץ, יער, עלה, עלים, עלווה, גזע, נטע, גדע, יבקע, עשב, ענף, עציץ, זרע, עדרתי, מעדר, ענב, גבעול, עטרה, עלעל, ערוגה, פקע,קרקע, סלע, ומילים נוספות מאותן משפחות. פעלים: גדע, זרע, נטע, עיבד, עדר, עקר, פקע.
שימחה ושחוק ב- ש חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	שימחה, בשורה, משחק, ששון
רגשות - כעס ועליזות ב- ע חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	כעס, עלבון, צער, נסער, עליז, רגוע, נגעל, עייף, מזועזע, תעוב, נפגע, עויין, מועקה, מעונה, עגום, נעימות, געגועים, ענווה, עליזות.
רגשות גאווה ואחווה ב – א'	גאווה, יאוש, אוהב, דאגה, שנאה, אכזבה, אשמה, אדישות, אהבה, אושר, קנאה, דיכאון, אימה, אהדה, כאב, אחווה, ומילים מאותן משפחות.
מהומה והמולה ב-ה' חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	מהומה, המולה, צהלה, פיהוק, גיהוק, הומה, נוהם, נוהק, המיה, שיהוק, הד, נהנה, הגה, הגד, המון, המיה.
עקום ועגול ב-ע' חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	מעגל, עקלתון, עקלקל, עקום, עקומה, גלעין, גרעין, כעך, קערה, עינבל, כובע, עוגה, טבעת.
אנשים ובני משפחה ב – א' חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	אני, את, אתה, אתם, אנחנו, אב, אם, אח, אחות, אישה, איש, בני אנוש, אחיין, סבא, סבתא ומילים נוספות מאותן משפחות.
מנוחה, חג ושמחה באות - ח' חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	מנחה, נינוח, חופשה, נחת, רווחה, חג, חגיגה, חרות, שחרור, שמחה.
ענק וזעיר - ע' חווה צ'רנוב, יונה זילברמן וסנסנה רוזנברג.	ענק, זעיר, צעיר, מעט, עולל, זערורי, עול ימים, פעוט, אצומים, עמוק, זעום.
א במילות שאלה	איפה? איה? לאן? מאין? איך? איכה? אילו? איזה? איזו? אימתי? האם? האמנם?
א במילות שלילה	לא, אל, לאו, אין, אי אפשר, איני, אינך.
א במילות קריאה	אוי! אויה! אללי! אבוי! אשרי! הלוואי! האח!
תבנית בעלי מקצוע או תכונה – סיומת אי	קופאי, מכונאי, במאי, שחמטאי, בנקאי, פוליטיקאי, מדינאי, גרפיקאי, עיתונאי, כבאי, חזאי, טניסאי, מוסיקאי, ספורטאי, רמאי, קנאי, אחראי, רשאי, זכאי.
מילים של מלכות ב- כ' (ריקי קליין שדה)	מלך, נסיך, דוכס, כתר, היכל, כס מלכות, כסף, נכסים, כרע ברך.
מילים מנגנות באות – ת' (ריקי קליין שדה)	פסנתר, תוף, מצלתיים, תווים, תרועה, תזמורת, תקליט, תקיעה, מקלדת, תיבת נגינה, תיבה סינית, תרבות.

מילים של חוק וסדר - ט' (ריקי קליין שדה)	שוטר, שופט, החלטה, בטחון, שרביט, שלטון, טרור, פרקליט, בולט, סטירת לחי, נוטר, שטר, טור, טוראי,וטו, טביעת אצבע.
מילים שעפות למעלה – ע' (ריקי קליין שדה)	על עלה, מעלית, עליון, עף, עפיפון, עילוי, רקיע, ענן, עב, שדה תעופה, סערה, רעם, עוף, עליית גג.

כללי לשון כ"טיפ" למניעת שגיאות כתיב. (כשיש כללים - יש יוצא מהכלל...)	
פטנט/ כלל לשוני	דוגמאות
שורשים ומשפחות מילים	כ.ת.ב. – כתיבה, מכתב, התכתבות, כתבתי וכד'
א- בשמות גוף	אני, אתה, הוא, אנחנו, אתם, אנכי, את, היא, אנו, אתן.
<u>פעלים זמנים וגופים</u>: כל מה שעשית בעבר – בלי ה' בסוף: (ציפורה מאק)	שמרת, אכלת, כתבת וכד'
<u>פעלים זמנים וגופים</u>: כל מה שעיתי בעבר, מסתיים בתי (ציפורה מאק)	שמרתי, כתבתי, הלכתי וכו'
<u>פעלים זמנים וגופים</u>: כל מה שאעשה בעתיד מתחיל בא' (ציפורה מאק)	אשמור, אכתוב, אלך וכד'
<u>פעלים זמנים וגופים</u>:כל מה שהוא יעשה בעתיד מתחיל ב - י' (ציפורה מאק)	ישמור, יכתוב, ילמד וכד'
<u>פעלים שם הפועל</u> – כאשר שומעים בתחילת שם הפועל פעמיים סגול – כותבים א'	לאסוף, לאגור, לאגוד, לאפות.
<u>פעלים שם הפועל</u> – כאשר שומעים בתחילת שם הפועל פעמיים פתח – כותבים ע'	לעבור, לענות, לעלות,
<u>פעלים שם הפועל</u> – כאשר שומעים בסוף שם הפועל ע בפתח – כותבים ע'	לנסוע, להפריע, לבצע וכד'
<u>פעלים, בניינים</u>: מה שהוא עשה בעבר מתחיל ב – הת (בניין התפעל)	התלבש, התכתב, התפשט, התרחץ
<u>פעלים, בניינים</u>: מה שהוא יעשה מחר מתחיל ב - ית (בנין התפעל)	יתלבש, יתרחץ,
<u>פעלים, בניינים</u>: <u>בבניין התפעל</u> כאשר האות הראשונה צ, אחריה נכתוב ט	להצטער, להצטרך, להצטרף וכד'

<u>כינויי שייכות חבורים</u>: כל מה ששלו נגמר ב – יו ושלה ב-ה ושלי ב- י	ידיים שלו - ידיו, רגליים שלו - רגליו, וכד' ידיים שלה – ידיה, רגלים שלה – רגליה וכד' ידיים שלי – ידי, רגליים שלי – רגלי וכד'
<u>כינויי שייכות חבורים</u>: כל מה ששלך מסתיים ב- יך	ידיים שלך – ידיך, רגליים שלך – רגליך וכד'
<u>כינויי שייכות חבורים</u>: כל מה ששלהם מסתיים ב-הם ושלהן ב-הן.	ידים שלהם – ידיהם, הרגליים שלהם – ידיהם. ידים שלהן – ידיהן, רגלים שלהן – ידיהן וכד'
<u>מילות קישור</u> מתקצרות ומתחברות למילה שאחריהן	כאשר כתבתי – כשכתבתי, באתי מין המדבר - מהמדבר
מילים לועזיות נכתבות ב- א' וט' אם יש פעמיים צליל T כותבים ת ואחר כך ט'	אוטוסטרדה, אוטונומיה, אולטימטום, אלרגיה, תאוריה וכד' אסתטיקה, וכד'
<u>שמות עצם ושמות תואר במין נקבה</u> שסופם בצליל T נכתוב תמיד ת	ילדות, יפות, בנות, נחמדות וכד'
<u>שם עצם ממין זכר</u> שסופו T נכתוב ט	משפט, חוט, שלט, ילקוט וכד'

כללים וצלילים – איך זה נשמע?	
כאשר שומעים פעמיים את הצליל סגול, בתוך מילה בסופה כותבים – א'	פלא, דשא, כלא, פרא וכד'
כאשר שומעים פעמיים את הצליל פתח, בתוך המילה נכתוב ע'	טעם, בעל, יער, כעס, לעג וכד'
כאשר שומעים וחַ (פתח גנובה)בסוף מילה, כותבים ח	תַּפּוּחַ, רוח, נפוח, דלוח וכד'
כאשר שומעים סגול ופתח בתוך המילה כותבים ע'	רגע, צבע, טבע, סלע, וכד'
כאשר שומעים בראש מילה את הצליל ח – כותבים ח' (כ בראש מילה תשמע K)	חבר, חוזר, חילקתי, חריף, חלה וכד'
כאשר הצליל K נשאר תמיד K כותבים ק, (כ לפעמים רפה ולפעמים דגושה)	לתקן, לקיים, לקלוט, תקליט וכד'
כאשר שומעים בסוף מילה K כותבים תמיד ק	להדליק, להדביק, ריק, רוק וכד'
כאשר שומעים בסוף מילה וך , וך Xך – כותבים כ	לסמוך, לדרוך, לערוך, הפוך, חתוך, מושך, חוסך וכד'
לפני ת כותבים תמיד ק	לתקן, תקלה, העתקה,
אחרי ק כותבים תמיד ט	קטף, לקמט, קטן, קטע וכד'
אם במילים שונות מאותו שורש נשמע פעם Kופעם כ – נכתוב כ	כשר – מוכשר, כבוד – מכבד.

כאשר שומעים בראש מילה ו, כותבים ו (ב בראש מילה דגושה)	וילון, ורד, ורוד, וו, ויתור וכד'

משחקי אצבעות – פטנטים למניעת בלבול בין מילים קרובות.	
עם ואם –	כאשר משמעות המשפט היא עם, מניחים יד על יד ומקבלים צורת ע בכתב, אם לא כותבים אם בא.
על ואל	כאשר המשמעות היא על, מניחים יד על יד ומתקבלת צורת ע בכתב..
זז וגורר	כאשר שומעים ז יוצרים חצי עיגול באצבע הזזה קדימה על השורה – ז בכתב, כאשר שומעים ג יוצרים חצי עיגול פתוח אחורה בשורה – גורר צורת ג בכתב.
לו ולא –	כאשר המשמעות היא לו, מצביעים באצבע לכיוון האדם אליו מתכוונת המילה לו, נוצרת צורת ו
זוגות אותיות – באים יחד.	
פטנט/ כלל לשוני	דוגמאות
חצ	חץ, חצר, חצרן, מחצלת, חצאית, חוצב, חצוף, מצוחצח, חצוצרה, חציה, חציל, חצות, חצב(פועל), חצץ, חצב(פרח)חציר, מחץ.
צח	צחצח, צח, נצח, צרח, צחוק, צחה, מצחיק, פצח, מצח, נצחון.
תק	תקלה, תקן, תקוע, תקין, תקופה, תקונים, תקווה, תקתוק, תקיפות, תקומה, תקרה, תקון, תקליט, תקיעה, תקציב ועוד.